

RECEȚIONAT

Agencia Națională pentru Cercetare
și Dezvoltare _____

_____ 2024

AVIZAT

Secția AȘM _____

_____ 2024

RAPORT ȘTIINȚIFIC FINAL

pentru perioada 2020-2023
privind implementarea proiectului din cadrul
Programului de Stat (2020-2023)

Proiectul „Fenomenul dopajului juvenil la sportivi în abordarea bioetico medicală”

Cifrul proiectului 20.80009.007.19

Prioritatea Strategică Sănătate

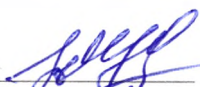
Rectorul USMF „Nicolae Testemițanu”

CEBAN Emil

Președintele Consiliului Științific

GROPPA Stanislav

Conducătorul proiectului

JUCOV Artiom

Chișinău 2024

CUPRINS:

1. Scopul, obiectivele și rezultatele planificate și realizate pe parcursul anilor 2020-2023
2. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute
3. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect 2020-2023
4. Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect în limba română (Anexa nr. 1)
5. Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect în limba engleză (Anexa nr. 1)
6. Lista publicațiilor științifice pentru perioada 2020-2023 (Anexa nr. 2)
7. Volumul total al finanțării proiectului pentru perioada 2020-2023 (Anexa nr. 3)
8. Componenta echipei pe parcursul anilor 2020-2023 (Anexa nr. 4)
9. Raportarea indicatorilor (Anexa nr. 5)

1. Scopul proiectului (obligatoriu)

Studiul fenomenului dopajului din aspect bioetico-medical în vederea elucidării metodelor de prevenire și eradicare a dopajului în rândul tinerilor sportivi.

2. Obiectivele proiectului 2020–2023 (obligatoriu)

1. Studiarea aspectelor medicale și etice ale dopajului în literatura de specialitate.
2. Studiarea practicilor și cunoștințelor în domeniul dopajului în rândul tinerilor sportivi, a personalului medical și didactic care activează în instituțiile de învățământ cu profil sportiv din republică.
3. Inițierea unor metode de prevenire și eradicare a fenomenului dopajului juvenil prin elaborarea recomandărilor metodice, legislative și normative pentru instituțiile abilitate.
4. Dezvoltarea specializării medicinei sportive în Republica Moldova.
5. Formarea ambasadurilor regionale de antidoping și conlucrarea intensă cu administrația publică centrală și locală în prevenirea și eradicarea acestui fenomen atât în rândul atleților profesioniști, cât și a celor care practică sportul de masă.

3. Rezultate planificate conform proiectului deșus (obligatoriu)

În cadrul proiectului:

1. se va elabora o paradigmă cu privire la metodologia prevenirii dopajului în rândul tinerilor sportivei prin studiul aspectelor medicale și bioetice;
2. vor fi elucidate specificul manifestării fenomenului de dopaj în rândul sportivilor din Republica Moldova;
3. vor fi elaborate recomandări metodice, legislative și normative pentru prevenirea și combaterea fenomenului de dopaj în rândul tinerilor sportivi din Republica Moldova;
4. vor fi pregătite cadre specializate în medicina sportivă și etica sportului;
5. va fi consolidată poziția instituției de cercetare în domeniul antidoping în raport cu Agenția Națională Antidoping și a altor instituții în domeniu.

4. Rezultatele obținute (descriere narativă 3-5 pagini) (obligatoriu)

Principalele rezultate obținute în cadrul etapei *Studiul conceptului de dopaj la sportivi din perspectivă medicală și bioetică și a percepțiilor asupra dopajului juvenil în rândul sportivilor din instituțiile de învățământ sportiv din Republica Moldova* (ianuarie-decembrie 2020) au cuprins două direcții:

1. Studiarea literaturii care elucidează specificul manifestării fenomenului de dopaj, practicile și efectele dopajului asupra stării de sănătate, inclusiv din perspectivă bioetică, studiarea factorilor societali care favorizează dopajul, a cadrului etic, legal și medical al dopajului. Cercetarea interdisciplinară a permis formularea unor metode noi de combatere și prevenire a dopajului în rândul tinerei generații de sportivi.
2. Cercetarea empirică prin studiul pilot al atitudinilor și cunoștințelor de dopaj ale tinerilor sportivi din Republica Moldova.

Rezultatele cercetărilor emirice efectuate au relevat faptul că sportivii au un acces limitat și deficitar la specialiștii din medicina sportivă. Datele obținute au demonstrat contribuția

insuficiență a medicilor la performanța sportivilor datorită lipsei unui personal calificat și pregătit să asiste la nivel optim sportivii din Republica Moldova în consilierea cu privire la utilizarea substanțelor dopante, prevenirea dopajului și a monitorizării sănătății sportivilor, fapt explicat prin posibilitățile modeste de angajare a specialiștilor din medicină în structurile sportive. Mulți sportivi au recunoscut intenția de a folosi o substanță sau metodă interzise pentru a-și îmbunătăți performanța sportivă sau pentru a câștiga avantaj competitiv. Majoritatea sportivilor au menționat că nu sunt familiarizați cu metodele și substanțele permise de îmbunătățire a performanțelor sportive și apreciază dopajul drept fenomen normal și dezirabil.

În vederea amplificării eforturilor de cercetare și elaborare a instrumentelor de implementare practică a programelor educaționale și de prevenție, au fost identificate instituțiile partenere în realizarea studiului: Agenția Națională Antidoping, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, precum și partenerii externi – Universitatea din Tartu (Estonia), Universitatea din Ankara (Turcia), RUSADA și Agenția Mondială Antidoping. Unul dintre proiectele complementare în cercetarea problemei dopajului a fost proiectul ”Capacity building of Anti-doping Research and Collaboration through Initiatives in Medical Education (CAROLINE)”, realizat în cadrul Proiectului bilateral moldo-turc TUBITAK în parteneriat cu Ankara University, Addiction and Anti-Doping Application and Research Center (2021-2023). Concomitent a fost creată platforma civică Asociația Obștească ”Academia Antidoping”, în cadrul căreia au fost organizate grupurile de experți pentru realizarea activităților de cercetare, educație și prevenire a dopajului. Rezultatele primare ale cercetărilor efectuate la prima etapă a proiectului au fost comunicate în cadrul manifestărilor științifice din țară și peste hotare, fiind elaborate și ghiduri tematice.

În vederea implementării programelor de instruire antidoping în cadrul învățământului medical au fost elaborate modulele pentru curricula de instruire postuniversitară a medicilor rezidenți specialitatea Reabilitare medicală și medicină fizică:

- **Bioetică** cu durata de 72 ore academice (Ojovan Vitalie, cercetător științific superior; Federiuc Victoria, cercetător științific).
- **Antidoping** cu durata de 72 ore academice (Federiuc Victoria, cercetător științific; Jucov Artiom, cercetător științific principal).

În parteneriat cu Academia Antidoping, Agenția Națională Antidoping și ERADO a fost inițiat studiul empiric multicentric *“A cross-national longitudinal investigation of the effect of a coach education program on attitudes toward doping among youth and elite athletes”* a căror rezultate au fost publicate în anul 2021.

În anul 2021 în conformitate cu obiectivele etapei *Cercetarea empirică a fenomenului dopajului juvenil în Republica Moldova*, au fost realizate studii empirice prin metoda chestionarului. La studiu au participat sportivi (100 persoane) și antrenori ai acestora (25 de persoane) de la 12 probe sportive (atletism, box, ciclism, gimnastică, judo, haltere, lupte, volei, fotbal, baschet, taekwondo și rugby) cu grad diferit de risc (RA – risk assesment) pentru dopaj, dintre care probele cu risc sporit (atletism, box, ciclism, judo, haltere, lupte, fotbal, rugby) au reprezentat 58% din totalul disciplinelor sportive incluse în studiu. Probele cu risc mediu fiind baschet, volei și taekwon-do, iar cu risc scăzut – gimnastică. Datele obținute au fost prelucrate prin metoda statistică.

Studiile realizate în anul 2021 s-au axat pe abordarea clasică a determinantilor care influențează starea de sănătate a sportivilor juniori, și anume pe descrierea legăturii dintre factorii de risc și starea de sănătate, precum și pe modelul igienic al factorilor care determină sănătatea. Combinând aceste două abordări am răspuns tendinței actuale de prezentare a unui nou model al stării de sănătate a sportivilor juniori care sprijină identificarea priorităților, și totodată include atât determinanții stării de sănătate, cât și alți factori care influențează rezultatele în sănătate. Modelul integrează determinanții stării de sănătate și îngrijirile de sănătate în modelele de evaluare a rezultatelor din diferitele intervenții aplicate.

În cadrul Conferinței Conferința științifică internațională „Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare” ediția a IV-a, Chișinău, Republica Moldova, 29-30 octombrie 2021 a fost organizată secția ”Subiecte actuale în abordarea problemei dopajului din sport”. Au fost abordate subiectele: agenția națională antidoping: realități și perspective în promovarea modului sănătos de viață, măsuri de prevenire a dopajului, armonizarea legislației pentru descurajarea dopajului, rolul eticii în managementul organizațiilor sportive, atitudini și cunoștințe antidoping ale specialiștilor în medicină, principii de asigurare farmacologică a sportivilor, susținători de efort și refacere în sport, utilizarea și abuzul procesului de scutire pentru uz terapeutic, aspecte psihopedagogice în prevenirea dopajului juvenil, managementul programelor antidoping în cadrul organizațiilor sportive, starea de sănătate a sportivilor juniori: probleme și perspective.

A fost organizat atelierul de lucru ”Risk factors and prevention initiatives in the sports environment”, în cadrul Conferinței Naționale cu participare internațională ”One Health approach in a Changing World”, în format mixt cu participarea echipei de cercetare a proiectului și Agenția Națională Antidoping (<http://meet.google.com/pdv-dtrt-qen>), 4 noiembrie 2021. Subiectele abordate au inclus: suplimentele alimentare în dieta sportivilor, educația antidoping pentru specialiștii în medicină, atitudini ale antrenorilor și sportivilor față de dopaj și medicina sportivă în educația antidoping și prevenirea dopajului în sport.

Pe parcursul anului 2022 în conformitate cu obiectivele etapei *Sinteza studiilor realizate și elaborarea curriculei naționale în educația antidopping* a fost realizată analiza statistică a datelor colectate la etapele precedente cu ajutorul chestionarului cu privire la cunoștințele, atitudinile și comportamentele de dopaj ale sportivilor din loturile naționale și antrenorilor acestora.

Totodată au fost studiați factorii care influențează starea de sănătate a sportivilor juniori, inclusiv și impactul pandemiei COVID-19 asupra sănătății sportivilor. În cercetare a fost abordată una din problemele actuale ale medicinei – stilul de viață. Incidența tot mai frecventă a cazurilor de sedentarism, expunerea la factorii obezogeni ambientali, dieta necorespunzătoare, lipsa de management a stresului și/sau somnului induc creșterea evidentă a frecvenței bolilor cronice și a complicațiilor acestora. Sportivii tineri în stilul său de viață neglijează uneori dieta, manifestă o atitudine incorectă față de comportamentele cu risc și se expun la factori de mediu toxici. Datele recent publicate în literatura de specialitate, evidențiază asocierea între supraponderitatea la sportivii tineri și riscul sporit al afecțiunilor dentare și/sau endocrine, riscul bolilor cardiovasculare și coronariene acute, inclusiv infarct miocardic, datorită suprasolicitării de antrenament, sau dopajului. Problemele legate de evaluarea fiziologică a activității sportive, echilibrarea regimului de viață și a programului de antrenament, normarea activității fizice

specifice, evaluarea riscului de suprasolicitare, traumatisme sau dopaj, respectarea condițiilor de mediu habitual și ocupațional, monitorizarea stării de sănătate și nutriționale a sportivilor cu depistarea în timp a dezechilibrelor fizice și neuropsihice, reprezintă probleme cu impact major din activitatea experților în sănătate publică din lumea întreagă. În studiu a fost analizată influența factorilor de mediu și a comportamentelor cu risc asupra capacității de activitate fizică și stării de sănătate a sportivilor juniori din Republica Moldova, cu argumentarea importanței elaborării și aplicării unor măsuri profilactice personalizate.

S-a elaborat curriculum-ul la disciplina "Nutriție și efort fizic" pentru programul de master *Nutriția umană*, în care au fost elucidate întrebările teoretice și practice ale nutriției persoanelor ce efectuează un efort fizic, parțial și profilaxia unor maladii netransmisibile în apariția cărora nutriția joacă un rol decisiv, prevenirea utilizării neraționale a suplimentelor alimentare.

În aprilie 2022 CNMS Atletmed în comun cu ANAD au organizat seminarul științific unde a fost analizată și discutată situația actuală privind fenomenul de dopaj în sportul din Republica Moldova, fiind menționate riscurile și consecințele medico-sociale ale dopajului în rândul sportivilor juniori.

Totată pe parcursul anului 2022 membrii echipei au participat la seminarele antidoping efectuate de către Federațiile sportive (Federația de Caiac-Canoe, Federația de Gimnastică, Federația de Fotbal) împreună cu Agenția Națională Antidoping. La evenimente au participat reprezentanții CNOS, Agenției Naționale Antidoping, directori de școli specializate, sportivi, antrenori și staff-ul tehnic al Federațiilor.

În cadrul Conferinței Naționale cu participare internațională în domeniul sănătății ocupaționale, siguranței chimice și toxicologie "Protecția sănătății – pentru un viitor sigur", a fost organizat în format mixt workshop-ul "Protecția sănătății sportivilor juniori", cu participarea echipei de cercetare a proiectului, reprezentanților USMF, CNMS Atletmed și Agenției Naționale Antidoping. Au fost abordate următoarele subiecte: rolul alimentației sănătoase în dezvoltarea adolescentului; prevenirea patologiei cardiace la sportivii juniori; importanța educației antidoping al sportivilor, antrenorilor și personalului medical; procedurile de control doping (<https://us02web.zoom.us/j/83959968712?pwd=eVJNbkJLV20rT214Z1NWOHo3bjVaOT09>).

Unele din rezultatele studiului au fost prezentate la *6th International and 24th The National Public Health Congress of the Association of Public Health Professionals "Health in the Shadow of War and Violence"* (1 - 4 decembrie 2022, Antalia, Turcia).

Pe parcursul anului 2023 în conformitate cu obiectivele etapei *Elaborarea recomandărilor și diseminarea rezultatelor*, au fost trasate reperele metodologice pentru elaborarea unui *Ghid pentru controlul dopajului*. Concomitent a fost elaborată și aprobată *Legea nr. 24 din 16.02.2023 pentru prevenirea și combaterea dopajului în sport*, publicată în Monitorul Oficial Nr. 79-81 art. 118 din 08.03.2023 (<https://monitorul.gov.md/ru/monitorul/view/pdf/2616/part/1#page=1>).

Unele date obținute în cadrul proiectului au fost prezentate în articolele științifice publicate în numărul 1(94)/2023 al Revistei științifico-practice *Sănătate Publică, Economie și Management în Medicină*.

Membrii echipei Jucov A. și Timercan T. au participat la elaborarea:

- *Regulamentului de organizare și funcționare a Comisiei de acordare a scutirilor pentru uz terapeutic și procedura de acordare a scutirilor de uz terapeutic* publicat în Monitorul

Oficial Nr.223-226 din 30.06.2023
(<https://monitorul.gov.md/ro/monitorul/view/pdf/2734/part/3#page=1>).

- *Regulamentului de funcționare a Comisiei de audiere* (<https://monitorul.gov.md/ro/monitorul/view/pdf/2744/part/3#page=12>)
- *Procedura de selecție a membrilor Comisiei de audiere.* (https://www.anad.gov.md/sites/default/files/Ordin%2011_B_Procedura%20de%20selecție%20CA.PDF)

Rezultatele recente ale cercetării au fost prezentate la Conferința națională cu participare internațională „*Tendințe actuale și provocări în medicina preventivă*” organizată în cadrul celei de-a XXXVII-a ediție a Săptămânii Medicale Balcanice „*Perspective ale Medicinii Balcanice în era post COVID-19*”, 8-9 iunie 2023, în cadrul căreia a fost organizat workshop-ul “*Medicina preventivă în sportul de performanță*”. Rezumatele au fost publicate în ediția specială din iunie 2023 a Revistei *One Health & Risk Management* (<https://journal.ohrm.bba.md/index.php/journal-ohrm-bba-md/issue/view/26/41>).

În cadrul Conferinței științifice internaționale „*Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare*” ediția a VI-a, Chișinău, Republica Moldova, 6-7 octombrie 2023 a fost organizată subsecția “*Subiecte actuale în abordarea problemei dopajului din sport*” și prezentate sub formă de comunicări orale rezultatele obținute în cadrul proiectului.

5. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului (obligatoriu)

Impactul științific al proiectului rezidă în elaborarea unui model argumentat care integrează determinanții stării de sănătate în algoritmele de evaluare a rezultatelor din diferitele intervenții aplicate. Rezultatele obținute vor contribui la consolidarea și/sau elaborarea programelor de îmbunătățire a stării de sănătate a sportivilor prin reducerea morbidității și a traumatismului, și prin introducerea unor modificări în stilul și calitatea vieții.

Impactul social este determinat de elaborarea unor modele de conexiune a aspectelor de sănătate publică și medicină sportivă, prioritatea de bază a cărora constă în menținerea și fortificarea stării de sănătate a copiilor și tinerilor, inclusiv și a sportivilor (în particular a sportivilor juniori), precum și în îmbunătățirea calității vieții lor.

Impactul economic rezultă din eficacitatea aplicării recomandărilor elaborate pentru protecția sănătății. Astfel, rezultatele obținute vor avea un impact economic important prin reducerea cheltuielilor de sănătate în sistemul de sănătate publică, dar și a eficientizării activității agenților implicați în combaterea dopajului în sport – Agenția Națională Antidoping, organizațiile sportive și instituțiile de învățământ cu profil sportiv.

6. Infrastructura de cercetare utilizată în cadrul proiectului (opțional)

Echipa proiectului cuprinde experți din domeniul medicinei, sănătății publice, experți antidoping, bioetică, sport, cu grad științific (2 doctor habilitați și 3 doctori în științe) și experiență în cercetare și implementarea proiectelor similare. Totodată echipa proiectului a inclus 2 cercetători care realizează teze de doctorat ai căror tematică de cercetare se încadrează în tema proiectului, respectiv studiile realizate vor oferi un suport suplimentar în susținerea tezelor de doctorat. Echipa interdisciplinară va conlucra în realizarea abordării multispectuale a problemei

dopajului juvenil. La realizarea activităților în cadrul proiectului sunt implicați voluntari (studenți, rezidenți, medici, membri ai asociațiilor de profil, etc).

Instituții: Proiectul este susținut de instituțiile de cercetare și reabilitare partenere: centre de cercetare de peste hotare și instituții specializate din Republica Moldova (pct.7).

7. Colaborare la nivel național/ internațional în cadrul implementării proiectului (după caz)

Colaborare la nivel național în cadrul implementării proiectului

- Agenția Națională Antidoping (ANAD)
- Centrul Național de Medicină Sportivă "Atletmed"
- Academia "Antidoping"
- Centrul Național de Pregătire a Loturilor Naționale
- Federațiile sportive din Republica Moldova
- Școala Sportivă a Rezervelor Olimpice

Colaborare la nivel internațional în cadrul implementării proiectului

- Facultatea de Medicină Sportivă a Universității din Ankara
- Agenția Națională Antidoping din Estonia
- Catedra UNESCO "Etude du dopage et analyse des politiques antidopage", Universitatea Nanterres, Paris
- Laboratorul antidoping, Universitatea Hacetepi, Ankara, Turcia
- Universitatea din Tartu, Estonia

8. Dificultățile în realizarea proiectului

Situația pandemică care a generat în anul 2020 starea de carantină cu limitarea circulației și desfășurării evenimentelor publice a indus modificări în activitățile planificate la etapa incipientă a proiectului. Astfel anumite activități științifice peste hotare au fost amânate pentru anul 2021.

Totodată în perioada anilor 2021-2022, datorită acțiunilor antipandemice ale autorităților statului, caracterizate prin diferite restricții au fost limitate deplasările peste hotare planificate. Concomitent o serie de acțiuni au fost reduse doar la activități online, ori în format mixt, ceea ce a diminuat posibilitățile realizării plenare a activităților proiectului.

La etapa 2023 în realizarea proiectului nu au fost identificate dificultăți financiare, organizatorice, sau legate de resursele umane.

9. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de publicații (obligatoriu)

Rezultatele obținute în cadrul proiectului, diseminate în formă de publicații, sunt indicate în Anexa 2 (vezi anexa 2).

Lista publicațiilor pentru anii 2020-2023 în care se reflectă doar rezultatele obținute în proiect, perfectată conform cerințelor față de lista publicațiilor (a se vedea Anexa nr.2)

Notă: Lista va include și brevetele de invenții și alte obiecte de proprietate intelectuală, materiale la saloanele de invenții (conform Anexei 2)

10. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de prezentări la foruri științifice
(comunicări, postere – pentru cazurile când nu au fost publicate în materialele conferințelor)

Lista forurilor la care au fost prezentate rezultatele obținute în cadrul proiectului de stat (Optional) se va prezenta separat (conform modelului) pentru:

➤ **Manifestări științifice internaționale (în străinătate)**

1. FEDERIUC, V. *Conferința științifică internațională „Facing COVID-19 challenges in Sports, Rehabilitation and Education 2020”*, organizată de Comitetul Olimpic Național al Georgiei, 10-11 iunie 2020, Georgia. *The phenomenon of youth doping in sport in the Republic of Moldova* (comunicare orală)
2. PRODAN, D., ȘTEFANEȚ, G., CEBANU, S. *Conferința științifică Internațională “Science, Sports and Medicine XI”*, 8-10 septembrie 2022, Tartu, Estonia. *Physiological and pathological aspects of inverted T- Waves in electrocardiogram of high-performance athletes.* (poster, sesiune nr.6, prezentarea nr. 8)

➤ **Manifestări științifice internaționale (în Republica Moldova)**

1. CEBANU, S. *Conferința Web Moldova-Estonia ”Sporirea cunoștințelor și capacităților antrenorilor în pregătirea sportivilor de înaltă performanță”*, 3-4 septembrie 2020, Chișinău, Republica Moldova. *Determinantele sănătății sportivilor.* (comunicare orală)
2. FEDERIUC, V., REABOI, N. *Congresului Științific Internațional “Sport. Olimpism. Sănătate”*, Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, 10-12 septembrie 2020. *Atitudini și comportamente de dopaj ale sportivilor tineri din Republica Moldova: studiu-pilot.* (comunicare orală)
3. FEDERIUC, V. *Conferința științifică internațională „Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare”* ediția a III-a, 6-7- noiembrie 2020, Chișinău, Republica Moldova. *Perspective ale cercetărilor științifice în domeniul dopajului în sport în Republica Moldova* (comunicare orală)
4. JUCOV, A. *Conferința științifică internațională „Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare”* ediția a III-a, 6-7- noiembrie 2020, Chișinău, Republica Moldova. *Consolidarea capacităților de cercetare și colaborare în domeniul antidoping prin inițiative în educația medical.* (comunicare orală)
5. CEBANU, S. *Conferința științifică internațională ”Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare”*, ediția a IV-a, 29-30 octombrie 2021. *Starea de sănătate a sportivilor juniori: probleme și perspective.* (comunicare orală)
6. FEDERIUC, V. *Conferința științifică internațională ”Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare”*, ediția a IV-a, 29-30 octombrie 2021. *Atitudini și cunoștințe antidoping ale specialiștilor în medicină.* (comunicare orală)
7. GHEORGHIU, I. *Conferința științifică internațională ”Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare”*, ediția a IV-a, 29-30 octombrie 2021. *Managementul programelor antidoping în cadrul organizațiilor sportive.* (comunicare orală)

8. JUCOV, A. *Conferința științifică internațională "Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare"*, ediția a IV-a, 29-30 octombrie 2021. *Agencia națională antidoping: realitati si perspective in promovarea modului sanatos de viata.* (comunicare orală)
9. OJOVANU, V. *Conferința științifică internațională "Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare"*, ediția a IV-a, 29-30 octombrie 2021. *Rolul eticii în managementul organizațiilor sportive.* (comunicare orală)
10. REABOI, N. *Conferința științifică internațională "Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare"*, ediția a IV-a, 29-30 octombrie 2021. *Aspecte psihopedagogice în prevenirea dopajului juvenil.* (comunicare orală)
11. TIMERCAN, T. *Conferința științifică internațională "Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare"*, ediția a IV-a, 29-30 octombrie 2021. *Utilizarea și abuzul procesului de exceptari pentru utilizare terapeutică.* (comunicare orală)
12. OJOVANU, V. Doctor habilitat în filosofie. *Conferința Științifică Internațională „Sănătatea, Medicina și Bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare”*, ediția a V-a, 7-8 octombrie 2022, Chișinău. *Realizări și perspective în explorarea potențialului științific privind viața, sănătatea și supraviețuirea.* (comunicare în plen)
13. JUCOV, A. *Conferința științifică internațională „Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare”* ediția a VI-a, Chișinău, Republica Moldova, 6-7 octombrie 2023. *Agencia Națională Antidoping – realizări și perspective în prevenire și combaterea dopajului.* (comunicare orală)
14. TIMERCAN, T. *Conferința științifică internațională „Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare”* ediția a VI-a, Chișinău, Republica Moldova, 6-7 octombrie 2023. *Scutirea pentru uz terapeutic – un element al educației antidoping.* (comunicare orală)
15. CIOFU, A. *Conferința științifică internațională „Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare”* ediția a VI-a, Chișinău, Republica Moldova, 6-7 octombrie 2023. *Efectele metodelor și medicamentelor interzise WADA asupra sănătății.* (comunicare orală)
16. OJOVANU, V. *Conferința științifică internațională „Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare”* ediția a VI-a, Chișinău, Republica Moldova, 6-7 octombrie 2023. *Dopajul în sport – un subiect existential complex.* (comunicare orală)

➤ **Manifestări științifice naționale**

1. REABOI, N., FEDERIUC, V. *Conferința Științifică Națională "Cercetarea în Științele Educației și în Psihologie: Provocări, Perspective In Memoriam Profesorul Nicolae Bucun"*, 16 septembrie 2021, Chișinău, Republica Moldova. *Managementul imaginii școlii sportive a Republicii Moldova.* (comunicare orală)

➤ **Manifestări științifice cu participare internațională**

1. CEBANU, S. *Conferința Națională cu participare Internațională „Un mediu sigur-sănătate protejată”*, 12-13 noiembrie 2020, Chișinău, Republica Moldova. *Evaluarea igienică a condițiilor de antrenament și de trai a sportivilor juniori*. (comunicare orală)
2. CEBANU, S.. *National Conference with International participation ”The One Health approach in a Changing World”*, 4-5 noiembrie 2021, Chișinău, Republica Moldova. *Factors influencing the health status of young athletes* (comunicare orală)
3. *Workshop ”Protecția sănătății sportivilor juniori”*, în cadrul *Conferinței Naționale cu participare internațională în domeniul sănătății ocupaționale, siguranței chimice și toxicologie ”Protecția sănătății - pentru un viitor sigur”*, 24-25 noiembrie 2022.

11. Aprecierea și recunoașterea rezultatelor obținute în proiect (premiu, medalii, titluri, alte aprecieri). (Opțional)

JUCOV A. et.al., *SR EN ISO 9001-2015* (pentru următoarele activități: prevenire a dopajului, educație și cercetare, controlul dopingului) implementarea și menținerea unui sistem de management a calității la Agenția Națională Antidoping.

JUCOV A. et.al., *SR EN ISO 37001-2016* (pentru următoarele activități: prevenire a dopajului, educație și cercetare, controlul dopingului) implementarea și menținerea unui sistem de management anti-mită la Agenția Națională Antidoping.

JUCOV A. et al. *Medalia de argint* (pentru Chestionar pentru evaluarea cunoștințelor antidoping); la Expoziția Internațională Specializată „INFOINVENT” ediția a XVIII-a, 22-24 noiembrie, Chișinău, Republica Moldova

JUCOV A. et al. *Medalia EUROINVENT* (pentru Chestionar pentru evaluarea cunoștințelor antidoping); Forumul Inventatorilor Români, 22-24.11.2023, Iași, România

12. Promovarea rezultatelor cercetărilor obținute în proiect în mass-media (Opțional):

➤ *Emisiuni radio/TV de popularizare a științei*

JUCOV A./ Știrile Protv din 29.07.2022/ Modificarea mecanismului de funcționare a ANAD (<https://protv.md/sport/mecanismul-de-functionare-a-agentiei-nationale-antidoping-va-fi-modificat-dosarele-sportivilor-suspectati-de-dopaj-ar-urma-sa-fie-investigat-la-chisinau-fi-ind-constituite-doua-comisii-speciale-video---2619644.html>)

JUCOV A./ Sedința Guvernului Republicii Moldova din 27.07.2022/ <https://protv.md/actualitate/sedinta-guvernului-republicii-moldova-din-27-iulie-2022---2619341.html>

➤ *Articole de popularizare a științei*

JUCOV A./ *Gazeta de Chișinău*/ Pentru un sport curat și fair-play (<https://gazetadechisinau.md/2022/01/14/pentru-un-sport-curat-si-fair-play/>)

13. Teze de doctorat / postdoctorat susținute și confirmate pe parcursul anilor 2020-2023 de membrii echipei proiectului (Opțional)

CEBANU S. "Evaluarea stării de sănătate a sportivilor juniori în relație cu factorii de risc ai mediului și cei comportamentali", teza de doctor habilitat în științe medicale; consultanți științifici: Friptuleac Grigore, dr.hab.șt.med., prof.univ., Unt Eve, dr.st.med., profesor asociat, Universitatea din Tartu, Estonia.

GHEORGHIU, I. "Pregătirea polivalentă a luptătorilor de arte marțiale mixte". Teză de doctor în științe ale educației. Specialitatea: 533.04. Educație fizică, sport, kinetoterapie și recreație. Conducător științific Carp Ion, dr. hab. șt. ped., prof. univ.

14. Materializarea rezultatelor obținute în proiect (cu specificarea aplicării în practică)

În cadrul proiectului au fost elaborate următoarele *materiale metodico-didactice și ghiduri practice*:

1. CEBANU, S., BĂBĂLĂU, V., FRIPTULEAC, Gr., ȘTEFANET, Gh. Cerințe igienice către sistematizarea și exploatarea edificiilor de cultură fizică și sport (ghid practic). Chișinău, Print Caro, 2020, 68 p.
2. GHEORGHIU, I., REABOI, N., FEDERIUC, V. Repere metodologice cu privire la menținerea unui stil de viață sănătos în perioada de carantină. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Chișinău, 2020.
https://mecc.gov.md/sites/default/files/repere_metodologice_mecc_v0.1_cc.pdf
3. JUCOV, A., ȚIGĂNAȘ, O. Substanțe farmacologice în sport: GHID metodic. Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Catedra "Medicina Sportivă", Chișinău: 2020 (Tipografia "Primex-Com"). – 90 p. ISBN 978-9975-110-75-4
4. GHEORGHIU, I. Cadrul conceptual de organizare, desfășurare și monitorizare a activităților sportive în artele marțiale mixte (suport metodologic) – Editura: Foxtrot. Chișinău: S.n., 2023, ISBN... 80 p. **(în tipar)**
5. GHEORGHIU, I. Regulamentul competițional pentru lupta „trânta” – Editura: Foxtrot. Chișinău: S.n., 2023, ISBN... 56 p. **(în tipar)**

Rezultatele obținute sunt materializate prin *actele legislative elaborate și aprobate*:

1. *Legea nr. 24 din 16.02.2023 pentru prevenirea și combaterea dopajului în sport*, publicată în Monitorul Oficial Nr. 79-81 art. 118 din 08.03.2023.
(<https://monitorul.gov.md/ru/monitorul/view/pdf/2616/part/1#page=1>).
2. *Regulamentul de organizare și funcționare a Comisiei de acordare a scutirilor pentru uz terapeutic și procedura de acordare a scutirilor de uz terapeutic*, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr.223-226 din 30.06.2023.
<https://monitorul.gov.md/ro/monitorul/view/pdf/2734/part/3#page=1>
3. *Regulamentul de funcționare a Comisiei de audiere*
<https://monitorul.gov.md/ro/monitorul/view/pdf/2744/part/3#page=12>
4. *Procedura de selecție a membrilor Comisiei de audiere.*
https://www.anad.gov.md/sites/default/files/Ordin%2011_B_Procedura%20de%20selecție%20CA.PDF

15. Informație suplimentară referitor la activitățile membrilor echipei

- *Membru/președinte al comitetului organizatoric/științific, al comisurilor, consiliilor*

științifice de susținere a tezelor (Opțional)

- CEBANU Serghei/ Conferința științifică anuală: Cercetarea în biomedicină și sănătate: calitate, excelență și performanță/ Chișinău, 19-21 octombrie 2022/ membru al comitetului științific
- CEBANU Serghei/ Conferința națională cu participare internațională "Protecția sănătății-pentru un viitor sigur"/ Chișinău, 24-25 noiembrie 2022/ membru al comitetului științific
- CEBANU Serghei/ 6th International and 24th The National Public Health Congress of the Association of Public Health Professionals "Health in the Shadow of War and Violence"/ Antalya, 1-4 November 2022/ membru al comitetului științific (<https://uhsk.org/2022/committees>)
- CEBANU Serghei/ Conferința națională cu participare internațională „Tendințe actuale și provocări în medicina preventivă” organizată în cadrul celei de-a XXXVII-a ediție a Săptămânii Medicale Balcanice „Perspective ale Medicinii Balcanice în era post COVID-19”/ Chișinău, 8-9 iunie 2023/ membru al comitetului organizatoric
- CEBANU Serghei/ Conferința națională cu participare internațională „Tendințe actuale și provocări în medicina preventivă” organizată în cadrul celei de-a XXXVII-a ediție a Săptămânii Medicale Balcanice „Perspective ale Medicinii Balcanice în era post COVID-19”/ 8-9 iunie 2023/ membru al comitetului științific
- JUCOV Artiom/ Conferința științifică anuală: Cercetarea în biomedicină și sănătate: calitate, excelență și performanță/ Chișinău, 19-21 octombrie 2022/ membru al comitetului organizatoric
- OJOVAN Vitalie/ Conferința științifică anuală: Cercetarea în biomedicină și sănătate: calitate, excelență și performanță/ Chișinău, 19-21 octombrie 2022/ membru al comitetului științific

➤ Redactor / membru al colegiilor de redacție al revistelor naționale / internaționale (Opțional)

- CEBANU Serghei/ One Health & Risk Management, The Scientific Journal of the Moldavian Biosafety and Biosecurity Association/ redactor

16. Recomandări, propuneri.

Elaborarea unei metodologii de alocații financiare suplimentare raportate la rata inflației în contextul realizării proiectelor de cercetare în cazul situațiilor excepționale (de criză, de asediu sau de război (hibrid)).

17. Concluzii

Proiectul "*Fenomenul dopajului juvenil la sportivi în abordarea bioetico medicală*" a fost realizat în perioada 2020-2023 în cadrul Programului de Stat, direcția strategică Sănătate. În conformitate cu scopul și obiectivele trasate au fost chestionați cu privire la cunoștințe, atitudinea și comportamentele de dopaj 100 de sportivi din loturile naționale și 25 de antrenorii de la 12 probe sportive cu grad diferit de risc pentru dopaj.

În baza datelor colectate a fost elaborat și argumentat științific *setul de măsuri profilactice personalizate* aplicate de către specialiștii din științele sportului, medicina sportivă și sănătate publică.

Au fost organizate seminarele antidoping cu Federațiile sportive din Republica Moldova și Agenția Națională Antidoping la care au participat și reprezentanții CNOS, ANAD, directori de școli specializate, sportivi, antrenori și staff-ul tehnic al Federațiilor.

A fost elaborat *curriculum-ul* la disciplina "Nutriție și efort fizic" pentru programul de master Nutriția umană, și trasate reperatele metodologice pentru elaborarea *Ghidului pentru controlul dopajului*.

Rezultatele cercetărilor au fost diseminate în cadrul manifestărilor științifice naționale și internaționale sub formă de prezentări orale, publicații științifice și cursuri educaționale. Au fost elaborate actele normative privind combaterea dopajului în sport. Sub conducerea membrilor echipei de cercetare au fost susținute 5 lucrări de absolvire; o *teză de masterat* și o *teză de postdoctorat*.

Obiectivele trasate au fost atinse și activitățile au fost realizate integral în conformitate cu planul de activitate.

Conducătorul de proiect _____ / **JUCOV Artiom**

Data:

12.01.2024

LȘ

Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect perioada 2020-2023 (obligatoriu)**„Fenomenul dopajului juvenil la sportivi în abordarea bioetico medicală”****Cifrul proiectului 20.80009.007.19**

Dopajul în sport contravine principiului de fair-play și prezintă riscuri crescute pentru sănătatea sportivilor, fiind asociat cu tulburări cardiovasculare, neurologice și psihice. Contingentul cel mai vulnerabil atât din punct de vedere al sănătății, cât și psihologic, îl reprezintă sportivii adolescenți. Studiile realizate în cadrul proiectului *”Fenomenul dopajului juvenil la sportivi în abordarea bioetico medicală”* au relevat gradul crescut al intențiilor și comportamentelor de dopaj în rândul tinerilor sportivi, lipsa cunoștințelor despre metodele și substanțele permise de îmbunătățire a performanțelor sportive și lipsa unei asistențe medicale calificate a sportivilor.

În conformitate cu scopul și obiectivele trasate, prin metoda chestionarului a fost realizată o cercetare empirică cu privire la cunoștințele, atitudinile și comportamentele de dopaj ale sportivilor (100 persoane) din loturile naționale și antrenorilor acestora (25 de persoane) de la 12 probe sportive (atletism, box, ciclism, gimnastică, judo, haltere, lupte, volei, fotbal, baschet, taekwondo și rugby) cu grad diferit de risc pentru dopaj, dintre care probele cu risc sporit (atletism, box, ciclism, judo, haltere, lupte, fotbal, rugby) au reprezentat 58% din totalul disciplinelor sportive incluse. Studiul s-a axat pe descrierea legăturii dintre factorii de risc și starea de sănătate, precum și pe modelul igienic al factorilor care determină sănătatea. Combinând aceste două abordări am prezentat un nou model al stării de sănătate a sportivilor juniori care sprijină identificarea priorităților și include atât determinanții stării de sănătate, cât și alți factori care influențează rezultatele în sănătate. Datele obținute au argumentat importanța elaborării și aplicării unor măsuri profilactice personalizate.

În cadrul proiectului s-a elaborat *curriculum-ul* la disciplina *”Nutriție și efort fizic”* pentru programul de master Nutriția umană, și trasate reperate metodologice pentru elaborarea *Ghidului pentru controlul dopajului*.

Concomitent a fost creată baza necesară pentru elaborarea și adoptarea la nivel național a actelor legislative: *Legea nr. 24 din 16.02.2023 pentru prevenirea și combaterea dopajului în sport și Regulamentului de organizare și funcționare a Comisiei de acordare a scutiților pentru uz terapeutic și procedura de acordare a scutiților de uz terapeutic* care au intrat în vigoare după publicarea în Monitorul Oficial.

Rezultatele au fost diseminate în cadrul manifestărilor științifice naționale și internaționale sub formă de *prezentări orale, publicații științifice și cursuri educaționale*, fiind organizate: *secția ”Subiecte actuale în abordarea problemei dopajului din sport”* în cadrul Conferinței științifice internaționale „Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare” ediția a IV-a, Chișinău (29-30 octombrie 2021); *atelierul de lucru ”Risk factors and prevention initiatives in the sports environment”*, în cadrul Conferinței Naționale cu participare internațională ” One Health approach in a Changing World” (4 noiembrie 2021); *seminarul științific unde s-a analizat și discutat fenomenul de dopaj în sportul din Republica Moldova (aprilie 2022)*; *workshop-ul ”Protecția sănătății sportivilor juniori”*, în cadrul Conferinței Naționale cu participare internațională în domeniul sănătății ocupaționale, siguranței chimice și toxicologie ”Protecția sănătății -pentru un viitor sigur” (noiembrie 2022); *workshop-ul ”Medicina preventivă în sportul de performanță”* în cadrul Conferinței naționale cu participare internațională „Tendințe actuale și provocări în medicina preventivă” organizată în cadrul celei de-a XXXVII-a ediție a Săptămânii Medicale Balcanice „Perspective ale Medicinii Balcanice în era post COVID-19” (8-9 iunie 2023); *subsecția “Subiecte actuale în abordarea problemei dopajului din sport”*

în cadrul Conferinței științifice internaționale „Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare” ediția a VI-a (6-7 octombrie 2023).

Sub conducerea membrilor echipei de cercetare au fost susținute 5 lucrări de absolvire; o teză de masterat și o teză de postdoctorat.

Datele obținute în cadrul proiectului au fost prezentate în articolele științifice publicate în numărul 1(94)/2023 al *Revistei științifico-practice Sănătate Publică, Economie și Management în Medicină*, precum și în rezumatele publicate în ediția specială din iunie 2023 a *Revistei One Health & Risk Management*.

Obiectivele trasate au fost atinse și activitățile au fost realizate integral în conformitate cu planul de activitate.

Doping in sports contradicts the principle of fair play and poses increased risks to the health of athletes, being associated with cardiovascular, neurological and mental disorders. The most vulnerable contingent both in terms of health and psychology is represented by teenage athletes. The research carried out within the framework of the project "*The phenomenon of juvenile doping in athletes in the medical bioethical approach*" reveals a high degree of doping intentions and behaviors among young athletes, lack of knowledge about methods and substances to improve sports performance, and lack of qualified medical care for athletes.

In accordance with the research aim and objectives, an empirical study of the data regarding the doping knowledge, attitudes and behaviors of national team athletes (100 people) and their coaches (25 people) from 12 sport disciplines (athletics, boxing, cycling, gymnastics, judo, weightlifting, wrestling, volleyball, football, basketball, taekwondo and rugby) with degree risk assessment (RA) for doping was conducted by using the questionnaire, of which high-risk events (athletics, boxing, cycling, judo, weightlifting, wrestling, football, rugby) accounted for 58%. The research conducted focused on the description of the link between risk factors and health, as well as the hygienic model of factors that determine health. Combining these two approaches we presented a new model of health of junior athletes which supports the identification of priorities, and includes both the determinants of health and other factors that influence health outcomes. The obtained data have highlighted and argued the importance of developing and applying personalized prophylactic measures.

Within the project framework the *curriculum* for the discipline "*Nutrition and physical effort*" was developed for the Human Nutrition master's program, and the methodological guidelines for the elaboration of *Doping Control Guide* were drawn up.

At the same time, it was created the necessary basis for legislative acts drafting and adoption at the national level: *Law no. 24 of 16.02.2023 for the prevention and control of doping in sport* and *Regulation of creation functioning of the therapeutic use exemptions committee and the procedure for granting therapeutic use exemptions* which entered into force after their publication in the Monitorul Oficial.

The research results were disseminated in national and international scientific events in the form of *oral presentations, scientific publications and educational courses* organized by research team: the section "*Current topics in addressing the issue of sports doping*" within the International Scientific Conference "Health, medicine and bioethics in contemporary society: inter and multidisciplinary studies" 4th edition, Chisinau (October 29-30, 2021); the *workshop "Risk factors and prevention initiatives in the sports environment"*, within the National Conference with international participation "One Health approach in a Changing World", (November 4, 2021); the *scientific seminar* where the doping phenomenon in sport in the Republic of Moldova was analyzed and discussed (April 2022); the *workshop*

"Health protection of junior athletes" within the National Conference with international participation in the field of occupational health, chemical safety and toxicology "Health protection - for a safe future" (November, 2022); the *workshop "Preventive medicine in performance sport"* within the National Conference with international participation "Current trends and challenges in preventive medicine" organized within the XXXVII edition of the Balkan Medical Week "Perspectives of Balkan Medicine in the post COVID-19 era" (8-9 June 2023); the *subsection "Current topics in addressing the problem of doping in sport"* organized within 6th edition of the International Scientific Conference "Health, medicine and bioethics in contemporary society: Inter and Multidisciplinary Studies" (6-7 October 2023).

Under the leadership of the research team were defended 5 graduate papers; as well as one master's thesis and one postdoctoral thesis were defended by the research team members

The research results were presented in scientific articles published in issue 1(94)/2023 of the scientific-practical review *Public Health, Economy and Management in Medicine*, as well as in abstracts published in the June 2023 special issue of the *One Health & Risk Management*, The Scientific Journal of the Moldavian Biosafety and Biosecurity Association.

The project aim and objectives were achieved and the activities were carried out according to the activity plan.

Notă: Rezumatul va fi publicat în acces deschis pe pagina web oficială a ANCD și a ASM, însoțite de avizul Biroului Secției de Științe a ASM.

Rapoartele care nu vor conține rezumatele perfectate conform cerințelor nu vor fi audiate.

**Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice
publicate pentru anii 2020-2023 în cadrul proiectului din Programul de Stat**

„Fenomenul dopajului juvenil la sportivi în abordarea bioetico medicală”

Cifrul proiectului 20.80009.007.19

1. Monografii (recomandate spre editare de consiliul științific/senatul organizației din domeniile cercetării și inovării)

1.1. monografii internaționale

- 1.1.1. CEBANU, S., DELEU, R., TĂBÎRȚĂ, A. Стратегии профилактики хронической неинфекционной заболеваемости и оздоровительного лечения в Республике Молдова. În: Współczesne trendy rozwoju rekreacji i rehabilitacji w XXI wieku/Modern trends in the development of recreation and rehabilitation in the twenty-first century, red. A.Skaliy, S.Kokhan. Bydgoszcz, Poland, 2020, pp.325-347. ISBN 978-83-65507-37-2
- 1.1.2. CEBANU, S., CAZACU-STRATU, A., COCIU, S. The role of health promotion and health education in injuries prevention. In: Zdrowie – edukacja – społeczeństwo. Perspektywa międzynarodowa = Health - education - society. An International perspective. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uczelniane, 2020, pp. 61-78. ISBN 978-83-65507-50-1 <http://repository.usmf.md/handle/20.500.12710/23576>

1.2. monografii naționale

2. Capitole în monografii naționale/internaționale

3. Editor culegere de articole, materiale ale conferințelor naționale/internaționale

4. Articole în reviste științifice

4.1. în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS (cu indicarea factorului de impact IF)

4.2. în alte reviste din străinătate recunoscute

- 4.2.1. CEBANU, S., FRIPTULEAC, Gr., COCIU, S., DELU, R., UNT, E. A prospective study of sports related injuries. In: *Int. J. of Adv. Res.* 2020, vol. 8, pp. 449-456 (ISSN 2320-5407). <http://dx.doi.org/10.21474/IJAR01/11513>
- 4.2.2. GHEORGHIU, I. Technical–tactical training methods applied in the training process of mixed martial arts fighters. In: *Journal of Physical Education and Sport*, 2023, vol. 23, pp. 2259-2265. ISSN-ISSNe 2247-8051. DOI: <https://doi.org/10.7752/jpes.2023.08259> (Cite Score 2,4) https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/188579

4.3. în reviste din Registrul National al revistelor de profil, cu indicarea categoriei (categoria B)

- 4.3.1. CEBANU, S. Importanța promovării sănătății și educației pentru sănătate în rândul tinerilor. In: *Revista de Științe ale Sănătății din Moldova*, 2020, nr. 3(25), pp. 89-96. ISSN

2345-1467. CZU: [613.96](#)

- 4.3.2. CEBANU, S. Evaluarea igienică a condițiilor de antrenament și de trai a sportivilor juniori. In: *Arta Medica*, 2020, nr. 4(77), pp. 55-57. ISSN 1810-1852. DOI: [10.5281/zenodo.4174238](#)
- 4.3.3. FEDERIUC, V. Fenomenul dopajului în sport: aspecte bioetico-medicale. In: *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*, 2020, nr. 3(184), pp. 71-78. ISSN 1957-2294. https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/121281
- 4.3.4. BANARI, I., OJOVANU, V. Subiecte esențiale de bioetică în strategiile antidoping din sport. In: *Public Health, Economy and Management in Medicine*. 2023, vol. 1, nr. 94, pp. 30-34. ISSN-1729-8687 https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/183558
- 4.3.5. JUCOV, A. Agenția Națională Antidoping – element esențial în prevenirea și combaterea dopajului la nivel național. In: *Public Health, Economy and Management in Medicine*. 2023, vol. 1, nr. 94, pp. 5-14. ISSN-1729-8687 https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/183554
- 4.3.6. JUCOV, A. Planul de dezvoltare strategică a Agenției Naționale Antidoping în contextul provocărilor actuale. In: *Public Health, Economy and Management in Medicine*. 2023, vol. 1, nr. 94, pp. 21-29. ISSN-1729-8687 https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/183557
- 4.3.7. PRODAN, D., ȘTEFANETȚ, G., CEBANU, S. Aspecte fiziologice și patologice ale undelor T inversate la sportivii de performanță. In: *Public Health, Economy and Management in Medicine*. 2023, vol. 1, nr. 94, pp. 59-65. ISSN-1729-8687 https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/183565
- 4.3.8. REABOI, N. The role of choreographic training in the development of artistic skills in 7-8-year-old female gymnasts. In: *Public Health, Economy and Management in Medicine*. 2023, vol. 1, nr. 94, pp. 72-76. ISSN-1729-8687 https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/183567
- 4.3.9. REABOI, N. Training of cognitive skills in rhythmic gymnastics at the initial stage of sports training to 5-6-year-old children. In: *Public Health, Economy and Management in Medicine*. 2023, vol. 1, nr. 94, pp. 77-80. ISSN-1729-8687 https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/183568
- 4.3.10. RUBANOVICI, V., ȘTEFANETȚ, G., CHIRLICI, A., CEBANU, S. Necesitatea educației antidoping a profesioniștilor din domeniul sănătății. In: *Public Health, Economy and Management in Medicine*. 2023, vol. 1, nr. 94, pp. 45-50. ISSN-1729-8687 https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/183563
- 4.3.11. TIMERCAN, T., JUCOV, A. Doping-free lifestyle and health care trends offered for athletes. In: *Public Health, Economy and Management in Medicine*. 2023, vol. 1, nr. 94, pp. 35-40. ISSN-1729-8687 https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/183559
- 4.3.12. TIMERCAN, T. The safety of athletes in the administration of medicinal substances. In: *Public Health, Economy and Management in Medicine*. 2023, vol. 1, nr. 94, pp. 41-44. ISSN-1729-8687 https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/183562
- 4.3.13. GHEORGHIU, I. Estimarea pregătirii specifice diferențiate a sportivilor în artele marțiale mixte într-un macrociclu anual de antrenament. În: *Știința culturii fizice*. 2023, vol. 14, nr. 2. ISSN 1857-4114

4.4. în alte reviste naționale

5. Articole în culegeri științifice naționale/internaționale

5.1. culegeri de lucrări științifice editate peste hotare

5.2 culegeri de lucrări științifice editate în Republica Moldova

6. Articole în materiale ale conferințelor științifice

6.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

- 6.1.1. ФЕДЕРЮК, В.В., ШТЕФАНЕЦ, Г.М., ЧЕБАНУ С.И. Пандемия COVID-19 и здоровье спортсменов. В: *Человек и пандемия COVID-19: философские, психолого педагогические и медицинские аспекты*, под ред. Бахтина М. В., Кохана С. Т., Пагуза - Чита – Москва, Энциклопедист-Максимум, 2022, С.194-199.
- 6.1.2. GHEORGHIU, I. Theoretical-methodological concepts of technical training in mixed martial arts (MMA). In: *International Scientific Conference „Actualities and Perspectives of Physical Education and Sport Sciences”*, 4th edition, Romania, Bucharest, 2023, pp. 202-208. ISSN 2734-8512. ISSN-L 2734-8512
- 6.1.3. REABOI, N., BUFTEA, V. The role of choreographic training in the development of artistic skills in 7-8-year-old female gymnasts. In: *Annals of “Dunarea de Jos” University of Galati. Fascicle XV, Physical Education and Sport Management*. 2023, vol. 1, pp. 187-194. doi: <https://doi.org/10.35219/efms.2023.1.19>.
- 6.1.4. REABOI, N. Training of cognitive skills in rhythmic gymnastics at the initial stage of sports training to 5-6-year-old children. In: *Annals of “Dunarea de Jos” University of Galati. Fascicle XV, Physical Education and Sport Management*. 2023, vol. 1, pp. 179-186. doi: <https://doi.org/10.35219/efms.2023.1.18>.
- 6.1.5. REABOI, N. The study on the development of psychomotor skills through methods and means specific to rhythmic gymnastics at the initial training stage. In: *International Scientific Conference „Actualities and Perspectives of Physical Education and Sport Sciences”*, 4th edition, Romania, Bucharest, 2023, pp. 194-201. ISSN 2734-8512. ISSN-L 2734-8512

6.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

- 6.2.1. FEDERIUC, V., REABOI, N. Atitudini și comportamente de dopaj ale sportivilor tineri din Republica Moldova: studiu-pilot. In: *Sport. Olimpism. Sănătate*, 10-12 septembrie 2020, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Editura USEFS, 2020, Ediția 5, pp. 251-256. ISBN 978-9975-131-98-8. https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/140023
- 6.2.2. FEDERIUC, V., OJOVANU, V., GHEORGHIU, I., REABOI, N. Conceptul de etica managementului in organizațiile sportive. In: *Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: Studii inter și pluridisciplinare*, 29-30 octombrie 2021, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Print-Caro, 2021, Ediția a IV-a, pp. 193-200. ISBN 978-9975-56-935-4. https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/153176
- 6.2.3. FEDERIUC, V., OJOVANU, V., GHEORGHIU, I., REABOI, N. Rolul eticii în managementul organizațiilor sportive. In: *Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: Studii inter și pluridisciplinare*, 29-30 octombrie 2021, Chișinău. Chișinău,

Republica Moldova: Print-Caro, 2021, Ediția a IV-a, pp. 77-85. ISBN 978-9975-56-935-4.
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/153111

- 6.2.4. FEDERIUC, V., ȘTEFANET, G., TIMERCAN, T. Atitudini și cunoștințe antidoping ale specialiștilor în medicină: analiza literaturii. // Attitudes and anti-doping knowledge of medical professionals: literature review. În: *Materialele conferinței științifice internaționale "Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare"*, ediția a IV-a. Chișinău, 29-30 octombrie 2021, p. 291. ISBN 978-9975-56-935-4 https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/153212
- 6.2.5. OJOVANU, V., ȘORIC, G., FEDERIUC, V. Posibilități ale evoluării sportivilor într-un grup vulnerabil de populație în contextul perpetuării accentuate a dopajului sportiv. În: *Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: Studii inter și pluridisciplinare*, 29-30 octombrie 2021, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Print-Caro, 2021, Ediția a IV-a, pp. 297-299. ISBN 978-9975-56-935-4
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/153213

6.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

6.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

7. Teze ale conferințelor științifice

7.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

- 7.1.1. CEBANU, S., JUCOV, A., TIMERCAN, T., FEDERIUC, V., RUBANOVICI, V., ȘTEFANET, Gh. The conceptual model for optimizing the monitoring of the health status of young athletes. In: *Abstract Book. 6th International & 24th National Congress on Public Health „Health in the Shadow of War and Violence” December 1-4, 2022, Antalya, Turkey.* S44, p. 233. ISBN: 978-605-72861-2-3.
- 7.1.2. TIMERCAN, T., JUCOV, A., CEBANU, S., FEDERIUC, V., ARHIP, E., ȘTEFANET, Gh. The Therapeutic Use Exemption as a Tool for Prevention of Doping Phenomenon. In: *Abstract Book. 6th International & 24th National Congress on Public Health „Health in the Shadow of War and Violence” December 1-4, 2022, Antalya, Turkey.* S45, p. 234. ISBN: 978-605-72861-2-3

7.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

- 7.2.1. CEBANU, S., ȘTEFANET, G., JUCOV, A., FEDERIUC, V. Factors influencing the health status of young athletes. In: *OH&RM. One health and risk Management.* Supplement, Volume 2, Issue 4, October 2021. pp.23. ISSN 2587-3458.
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/139574
- 7.2.2. JUCOV, A., TIMERCAN, T. Strengthening the capacity of anti-doping education. In: *One Health and Risk Management*, 2021, nr. 2(4-S), p. 62. ISSN 2587-3458.
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/140593
- 7.2.3. OJOVANU, V. Evoluări posibile ale politicilor privitor la dopajul în sport. Poziționări teoretice. În: *Sănătatea, Medicina și Bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare.* Materialele Conferinței Științifice Internaționale. Ediția a V-a. 7-8 oct.

2022, Chișinău. Red. resp. și coord: V. Ojovanu. Chișinău: Print Caro, 2022, pp. 271-272. ISBN 978-9975-165-12-9. <https://repository.usmf.md/handle/20.500.12710/22557>

- 7.2.4. CEBANU, S., JUCOV, A., TIMERCAN, T. Assessment of anti-doping knowledge of medical students. In: *One Health & Risk Management*. 2023, nr. 2(S), p. 38. ISSN: 2587-3466 (online). ISSN: 2587-3458 (print). https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/183281
- 7.2.5. PALADI, G., TABĂRȚĂ, A., CEBANU, S. Particularitățile traumatismului sportiv în rândul fotbaliștilor juniori. In: *One Health & Risk Management*. 2023, nr. 2(S), p. 66. ISSN: 2587-3466 (online). ISSN: 2587-3458 (print). https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/1833781
- 7.2.6. TIMERCAN, T. Meldonium – a new challenging subject in the performance sport. In: *One Health & Risk Management*. Iunie 2023, ediție specială, p. 42. ISSN: 2587-3466 (online). ISSN: 2587-3458 (print). https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/183285

7.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

7.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

- 7.4.1. FEDERIUC, V., JUCOV, A., CEBANU, S., REABOI, N., OJOVAN, V., TIMERCAN, T. Preventing and combating doping among junior athletes. Interdisciplinary approach. In: *Congresul consacrat aniversării a 75-a de la fondarea USMF „Nicolae Testemițanu”: 21-23 octombrie 2020: Abstract Book*. Medicina, 2020. p. 131. ISBN 978-9975-82-198-8. https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/125776
- 7.4.2. FEDERIUC, V. The ethical dilemmas of the physician in the context of sports doping. În: *Culegerea de rezumate: Cercetarea în biomedicină și sănătate: calitate, excelență și performanță. Conferința științifică anuală, 19-21 octombrie 2022. Moldovan Journal of Health Sciences*. 2022, vol. 29, nr. 3, anexa 1, p.141 ISSN 2345-1467 (Categorie B) (IBN, Index Copernicus) https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/168339
- 7.4.3. JUCOV, A., FEDERIUC, V., TIMERCAN, T. Impact of COVID-19 pandemic on athletes' health. În: *Culegerea de rezumate: Cercetarea în biomedicină și sănătate: calitate, excelență și performanță. Conferința științifică anuală, 19-21 octombrie 2022. Moldovan Journal of Health Sciences*. 2022, vol. 29, nr. 3, anexa 1, p.106 ISSN 2345-1467 (Categorie B) (IBN, Index Copernicus) https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/168296
- 7.4.4. REABOI, N., FEDERIUC, V., GHEORGHIU, Iv. Value-based education in the context of anti-doping programs. În: *Culegerea de rezumate: Cercetarea în biomedicină și sănătate: calitate, excelență și performanță. Conferința științifică anuală, 19-21 octombrie 2022. Moldovan Journal of Health Sciences*. 2022, vol. 29, nr. 3, anexa 1, p.145 ISSN 2345-1467 (Categorie B) (IBN, Index Copernicus) https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/168343
- 7.4.5. TIMERCAN, T., JUCOV, A. Therapeutic use exemptions. În: *Culegerea de rezumate: Cercetarea în biomedicină și sănătate: calitate, excelență și performanță. Conferința științifică anuală, 19-21 octombrie 2022. Moldovan Journal of Health Sciences*. 2022, vol. 29, nr. 3, anexa 1, p.145 ISSN 2345-1467 (Categorie B) (IBN, Index Copernicus) https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/168292

Notă: vor fi considerate teze și nu articole materialele care au un volum de până la 0,25 c.a.

8. Alte lucrări științifice (recomandate spre editare de o instituție acreditată în domeniu)

8.1. cărți (cu caracter informativ)

8.2. enciclopedii, dicționare

8.3. atlase, hărți, albume, cataloage, tabele etc. (ca produse ale cercetării științifice)

9. Brevete de invenții și alte obiecte de proprietate intelectuală, materiale la saloanele de invenții

9.1. JUCOV A. et al. *Medalia de argint* (pentru Chestionar pentru evaluarea cunoștințelor antidoping); la Expoziția Internațională Specializată „INFOINVENT” ediția a XVIII-a, 22-24 noiembrie, Chișinău, Republica Moldova

9.2. JUCOV A. et al. *Medalia EUROINVENT* (pentru Chestionar pentru evaluarea cunoștințelor antidoping); Forumul Inventatorilor Români, 22-24.11.2023, Iași, România

10. Lucrări științifico-metodice și didactice

10.1. manuale pentru învățământul preuniversitar (aprobate de ministerul de resort)

10.2. manuale pentru învățământul universitar (aprobate de consiliul științific /senatul instituției)

10.3. alte lucrări științifico-metodice și didactice

10.3.1. CEBANU, S., BĂBĂLĂU, V., FRIPTULEAC, Gr., ȘTEFANET, Gh. Cerințe igienice către sistematizarea și exploatarea edificiilor de cultură fizică și sport (ghid practic). Chișinău, Print Caro, 2020, 68 p.

10.3.2. GHEORGHIU, I., REABOI, N., FEDERIUC, V. Repere metodologice cu privire la menținerea unui stil de viață sănătos în perioada de carantină. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Chișinău, 2020.
https://mecc.gov.md/sites/default/files/repere_metodologice_mecc_v0.1_cc.pdf

10.3.3. JUCOV, A., ȚIGĂNAȘ, O. Substanțe farmacologice în sport: GHID metodic. Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Catedra ”Medicina Sportivă”, Chișinău: 2020 (Tipografia "Primex-Com"). – 90 p. ISBN 978-9975-110-75-4

10.3.4. GHEORGHIU, I. Cadrul conceptual de organizare, desfășurare și monitorizare a activităților sportive în artele marțiale mixte (suport metodologic) – Editura: Foxtrot. Chișinău: S.n., 2023, ISBN... 80 p. (în tipar)

10.3.5. GHEORGHIU, I. Regulamentul competițional pentru lupta „trânta” – Editura: Foxtrot. Chișinău: S.n., 2023, ISBN... 56 p. (în tipar)

NOTĂ:

➤ *Datele bibliografice se redactează în conformitate cu standardul SM ISO 690:2012 Informare și documentare. Reguli pentru prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare.*

Volumul total al finanțării proiectului 2020-2023

Cifrul proiectului: 20.80009.007.19

Anul	Finanțarea planificată (mii lei)	Finanțarea Executată (mii lei)	Cofinanțare (mii lei)
2020	272,4	270,8	
2021	272,4	269,2	
2022	272,4	262,3	
2023	315,9		
Total	1133,1		

Conducătorul de proiect / JUCOV Artiom

Data:

12.01.2024

LȘ

Componenta echipei pe parcursul anilor 2020-2023

Lista executorilor, potențialul științific, inclusiv indicarea modificărilor echipei de cercetare pe durata Programului de stat (*funcția în cadrul proiectului, titlul științific, semnătura executorilor la data de 31 decembrie 2023*)

Cifrul proiectului 20.80009.007.19

Echipa proiectului conform contractului de finanțare 2020-2023						
Nr	Nume, prenume (conform contractului de finanțare)	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă conform contractului	Data angajării	Data eliberării
1.	Jucov Artiom	1983	d.ș.	0.5	01.01.2022	31.12.2023
2.	Ojovanu Vitalie	1958	d.h.	0.25	03.01.2023	31.12.2023
3.	Cebanu Serghei	1975	d.h.	0.25	01.01.2022	31.12.2023
4.	Reaboi Natalia	1988	d.ș.	0.25	01.01.2022	31.12.2023
5.	Timercan Tatiana	1974	d.ș.	0.5	03.01.2023	31.12.2023
6.	Federiuc Victoria	1982		0.25	01.01.2022	30.06.2023
7.	Gheorghiu Ivan	1976		0.25	01.01.2022	31.12.2023

Ponderea tinerilor (%) din numărul total al executorilor conform proiectului

Conducătorul de proiect _____ / **JUCOV Artiom**

Data:

LȘ

**Formular privind raportarea indicatorilor în cadrul proiectului Programe de Stat
pentru perioada 2020 – 2023, cifra 20.80009.007.19**

Indicator 1	Rezultat				Indicator 2	Rezultat				Indicator 3	Rezultat			
	2020	2021	2022	2023		2020	2021	2022	2023		2020	2021	2022	2023
Nr. de cereri de brevete înregistrate în cadrul proiectului de cercetare finanțat					Nr. de brevete obținute în cadrul proiectului de cercetare finanțat					Procentul lucrărilor științifice aplicate în practică, din totalul lucrărilor publicate în cadrul proiectului de cercetare finanțat	2	5	6	9
Total											2	5	6	9

Conducător de proiect

JUCOV Artiom

Data

LS

12.01.2024

INFORMAȚIE SUPLIMENTARĂ

1. **Nu vor fi examinate** rapoartele incomplete, fără toate semnăturile și parafa instituției și care nu corespund cerințelor de tehnoredactare (pct. 6).
2. Rapoartele finale privind implementarea proiectelor ce implică activități de cercetare **pe animale** vor fi însoțite de avizul Comitetului de etică național/instituțional în corespundere cu HG nr.318/2019 *privind aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Comitetului național de etică pentru protecția animalelor folosite în scopuri experimentale sau în alte scopuri științifice* (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115171&lang=ro).
3. Rapoartele finale privind implementarea proiectelor ce implică activități de cercetare **cu implicarea subiecților umani** vor fi însoțite de avizul Comitetului instituțional de etică a cercetării, în corespundere cu prevederile *Convenției europene pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei*, adoptată la Oviedo la 04.04.1997, semnată de către RM la 06.05.1997, **ratificată prin Legea nr. 1256-XV din 19.07.2002, în vigoare pentru RM din 01.03.2003**) și a protocoalelor adiționale.
4. **Nu pot fi prezentate informații identice în Rapoartele finale ale mai multor proiecte.**
5. Se acceptă publicațiile în care expres sunt stipulate datele de identificare ale proiectului (denumire și/sau cifra).
6. **Cerințe de tehnoredactare a Raportului:**
 - a) Se va exclude textul în culoare roșie din raportul final, întrucât reprezintă precizări referitor la informația solicitată (de ex. *denumirea și cifra, perioada de implementare a proiectului, anul/anii; nume, prenume; etc.*).
 - b) Câmpurile cu mențiunea „*optional*” se completează dacă sunt rezultate ce se încadrează în activitățile respective. În absența rezultatelor, câmpurile rămân **necompletate (nu se exclud rubricile respective)**.
 - c) Raportul se completează cu caractere TNR – 12 pt, în tabelele referitor la buget și personal – 11 pt; interval 1,15 linii; margini: stânga – 3 cm, dreapta – 1,5 cm, sus/jos – 2 cm.
 - d) **Copertarea se va face după modelul european – spirală.**

EXTRAS DIN DECIZIE

16.01.2024

nr. 1/1h

Cu privire la aprobarea rapoartelor anuale (etapa 2023) și finale (2020-2023) de implementare a proiectelor din concursul Program de Stat (2020-2023)

În conformitate cu prevederile Ordinului Agenției Naționale pentru Cercetare și Dezvoltare nr. 99 din 5 noiembrie 2020 *cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind raportarea anuală a implementării proiectelor din domeniile cercetării și inovării*, a Contractului de finanțare a proiectelor din cadrul Programului de Stat din domeniile cercetării și inovării (2020-2023), precum și în rezultatul audierii publice a rapoartelor anuale și finale de implementare a proiectelor, Consiliul științific

A DECIS:

1. A aproba raportul anual (etapa 2023) și final (2020-2023) de implementare a proiectului „*Fenomenul dopajului juvenil la sportivi în abordarea bioetico-medicală*”, cifrul 20.80009.8007.19, din concursul Program de Stat (2020-2023), responsabil de proiect dl Jucov Artiom, dr. șt. med, conferențiar universitar.
2. A prezenta raportul anual (etapa 2023) și final (2020-2023) de implementare a proiectului „*Fenomenul dopajului juvenil la sportivi în abordarea bioetico-medicală*”, cifrul 20.80009.8007.19, din concursul Program de Stat (2020-2023), responsabil de proiect dl Jucov Artiom, dr. șt. med, conferențiar universitar, Agenției Naționale pentru Cercetare și Dezvoltare.

Secretar al Consiliului științific,
dr. șt. med., conf. univ.

Diana Calaraș

